

GEOFIZICIANUL ȘTEFAN AIRINEI

GHEORGHE AMARANDEI

Printre personalitățile de seamă ale științei, culturii și artei românești – ce s-au ridicat de pe aceste meleaguri – se află și geofizicianul Ștefan Airinei, om de știință remarcabil prin contribuția adusă la cunoașterea structurii geologice adânci a teritoriului României, precum și la încadrarea lui în conceptul tectonicii plăcilor litosferice, membru activ al Academiei de Științe din New York.

S-a născut la 4 ianuarie 1920, în satul Cobâla, comuna Șendriceni, din apropierea Dorohoiului, într-o familie de intelectuali. Urmează cursurile primare în satul natal (trei clase), chiar sub îndrumarea tatălui său, institutorul Ilie Airinei, iar clasa a IV-a la Școala de băieți nr. 1 „Gheorghe Asachi” Dorohoi. Fiind silitor la învățătură, conștiincios și foarte disciplinat a obținut rezultate din cele mai bune la finele fiecărui an școlar al ciclului primar.

Cursurile secundare le urmează la Liceul de băieți „Grigore Ghica Voievod” Dorohoi, între anii 1931–1939, liceu de prestigiu, cu profesori foarte exigenți, care cereau elevilor eforturi susținute în însușirea temeinică a materiilor predate. Rigurozitatea profesorilor, înalta pregătire de specialitate, ținuta lor ireproșabilă vor lăsa urme adânci în conștiința adolescentului de la Cobâla, influențând pozitiv formarea sa viitoare ca om de știință român și mare patriot. În ciuda faptului că în toți anii de liceu fost extern, mergând pe jos 7–14 km din satul natal la Dorohoi, deseori în condiții meteorologice nefavorabile – răpindu-i-se zilnic câteva ore din programul de învățătură – a reușit să termine cursurile liceale printre premianții clasei, bucurându-se de aprecierea profesorilor și colegilor. Ba mai mult, a îndeplinit cu competență și unele sarcini extrașcolare printre care și pe cea de președinte al Societății literare și științifice, ce a desfășurat o bogată activitate în rândul elevilor. Cei opt ani de muncă asiduă, cu momente plăcute, dar și cu unele îndoielnice, vor constitui un

capitol important din viața și activitatea geofizicianului, care se va mândri mereu cu liceul la care a învățat.

Nostalgia anilor de liceu va constitui totdeauna subiectul principal de discuție la reîntâlnirea cu colegii săi dorohoieni, dar și cu cadrele didactice de la această instituție centenară. „Profesorii noștri cei adevărați – sublinia Ștefan Airinei la 14 septembrie 1979 –, care au preluat îndemnuri nobile de la profesorii înaintași – și au fost urmați de alți profesori vrednici, câți au fost și sunt – au sădit semințe anume pregătite în sălile de clasă și au cules, departe de spațiu și timp, roade pentru societate, ei au clădit faima liceului dorohoian, lor le datorăm, foștii și actualii elevi, dragostea și stima noastră, lor le datorează societatea respectul și elogiul ce li se cuvine“.

Izbucnirea celui ce-al doilea război mondial, la 1 septembrie 1939, a fulgerat idealurile bacalaureaților din seria aceleiași an. Majoritatea lor au fost încorporați. Ștefan Airinei urmează Școala militară de ofițeri activi de artilerie antiaeriană (1939–1941), dedicându-se un timp activității militare puse în slujba idealurilor naționale. Urmează apoi Facultatea de mine și metalurgie a Politehnicii din București (1944–1949), precum și cursurile Facultății de drept.

Atras de complexitatea fenomenelor și proceselor scoarței terestre se consacră definitiv muncii de prospector, cercetător și geofizician. Între anii 1969–1985 a funcționat la Universitatea din București, Facultatea de geologie-geografie, cu titlul de conferențiar universitar. Din 1968, devine doctor în geologie în urma susținerii lucrării intitulate „Interpretarea anomaliilor gravimetrice și magnetice cu privire la structura geologică adâncă a unei zone petroliere dintre Valea Buzăului și Valea Prahovei“. În anul 1971, în urma susținerii unui memoriu de activitate și a unei liste de lucrări obține titlul de „doctor docent în știință“.

O atenție deosebită a acordat-o activității științifice, concretizată în: 14 volume (tratate, manuale, cursuri de informare științifică); 112 lucrări științifice publicate în reviste de specialitate din țară și străinătate, unele în colaborare cu alți specialiști; 52 lucrări de informare științifică, publicate în revistele „Știință și Tehnică“, „Natura“, „Terra“, „Magazin“ ș.a.; 49 hărți geofizice (gravimetrice și magnetice); 28 contribuții cu teme de informare științifică la Radio-T.V. sau sub formă de interviuri, discuții la mese rotunde, majoritatea fiind publicate în reviste de ramură; 18 conferințe cu teme științifice sau de informare științifică, susținute în Cercul „Știință și Tehnică“ al Academiei, Societății de Științe Naturale și Geografie, Universității cultural-științifice București etc.

Printre volumele publicate se numără: Prospekțiuni geofizice (1961). Fizica și structura (1972). Geofizica internă a Pământului (1974). Originea, evoluția și structura scoarței terestre din România (1975). Geofizica pentru geologi (1977). Geotermia, cu aplicații pe teritoriul României (1977). teritoriul României și tectonica plăcilor (1979). Ape minerale de consum alimentar din România (1979). Radiografia geofizică a subsolului României (1980). Potențialul geotermic al subsolului României (1981). Bogăția hidrominerală balneară din România (1981). Pământul ca planetă (1982). Geoclima și istoria (1987) ș.a.

Moartea surprinzătoare de la 1 noiembrie 1989 l-a găsit cu lucrarea, în pregătire pentru tipar, cu titlul Geofizica Oceanului Planetar. Încetarea subită din viață, în plină putere creatoare, a însemnat o mare pierdere pentru geofizica românească.

Recunoașterea meritelor științifice ale omului de știință Ștefan Airinci, constă în: obținerea premiului „Grigore Cobălcescu” pe anul 1961 al Academiei Române pentru lucrarea „Imagini gravimetrice și magnetometrice din regiunea de curbură a Carpaților Orientali și Țara Bârsei”; numirea și funcționarea ca membru în Comitetul de Geologie și Geofizică Marină din Comisia Internațională de Exploatare Științifică a Mării Mediterane, cu sediul în Monaco (din 1966); funcționarea ca membru al Societății de Științe Geologice din România (din 1968), în cadrul căreia a îndeplinit funcția de secretar științific (1968–1978), editând Buletinul Societății, volumele X–XIII; funcționarea ca vicepreședinte al Filialei București ale aceleiași societăți; alegerea în Consiliul de conducere al Societății (din 1970); primirea înaltului titlu de membru activ al Academiei de Științe din New York (din 1977) ș.a. Din cauză că n-a fost membru de partid, n-a primit ordine, medalii, decorații și alte distincții și nici n-a fost avansat la titlul de profesor universitar, deși era doctor docent în știință, autor al unui număr mare de lucrări de specialitate, apreciate în țară și străinătate.

Deși foarte ocupat cu activitatea științifică la București, geofizicianul Ștefan Airinci a ținut permanent legătura cu meciagurile natale. Într-o scrisoare datată 30 octombrie 1987, către subsemnatul, menționează:

„Vă mulțumesc pentru frumoasele și prea scurtele clipe pe care mi le-ați dăruit în cele trei zile cât am putut rămâne la Dorohoi. L-am vizitat, pentru prima zi, pe venerabilul meu profesor de științe naturale, d-l Nicolae Ștefan, care a bucurat mult când ne-am revăzut... Prefăcerile mari pe care le trăiește Dorohoiul mă încântă și mă întristează, totodată: dealurile și-au pierdut din

înălțime; pantele lor, străbătute zilnic de la Cobâla la Dorohoi și retur s-au îndulcit; casa părintească, altădată într-un colț de rai, a ajuns așa cum este și tare mă doare pentru ea"... A vizitat deseori liceul dorohoiian, admirând progresele sale pe plan instructiv-educativ, social-cultural și administrativ-gospodăresc. A donat acestei instituții lucrările sale științifice, colecții de minerale și roci, hărți geofizice ș.a. De asemenea, a sprijinit cu dăruire acțiunile de pregătire a Centenarului liceului și a luat parte activ la sărbătorirea lui, așa cum rezultă din Monografia școlii și Anuarul 1979–1980. A conferențiat cu multă plăcere la Universitatea cultural-științifică din Dorohoi – chiar în amfiteatrul în care conducea ședințele Societății literare și științifice când era elev – sprijinind prin toate mijloacele ridicarea nivelului general de cultură al cetățenilor din ținutul natal.

Drept omagiu pentru contribuția adusă la progresul continuu al științei românești, dorohoienii au acordat numele geofizicianului unei străzi din oraș și i-au dezvelit un bust, așezat în fața liceului „Grigore Ghica Voievod“, alături de cel al lui Dimitrie Pompeiu – ambii foști elevi eminenți ai acestei instituții de învățământ. Bustul – executat de renumita sculptoriță Gabriela Manole-Adoc și sponzorizat de marele om de cultură, Iosif Constantin Drăgan – a fost dezvelit în ziua de 30 octombrie 1993, într-un cadru festiv. Pe lângă numerosul public local, la festivitate au participat doamna Silvia Airinei, soția ilustrului om de știință, foști colegi și studenți de la Universitatea din București, pictorul Ion Murariu, scriitorul Alecu Ivan Ghilia, o înclătăți din Dorohoi și Botoșani, reprezentanți ai presei scrise și ai postului de televiziune „Europa Nova“ din Iași, care a imortalizat pe peliculă emoționantul moment omagial.